

Meergetalenteerden beleid

Groep 1 t/m 8

Inhoud:

Inleiding	(3)	Visie	
Hoofdstuk 1	(4)	Algemeen	
		- 1.1 Algemeen	
		- 1.2 kenmerken meergetalenteerdheid en hoogbegaafdheid	
		- 1.3 Kenmerken van onderpresteerders	
Hoofdstuk 2	(8)	Traject van signalering en diagnosticeren	
		- 2.1 Signaleren en diagnosticeren	
Hoofdstuk 3	(9)	Het digitale Handeling Protocol	
		- 3.1 Taakverlichting	
		- 3.2 Advies op maat	
		- 3.3 Een passend handelingsplan	
		- 3.4 Het adviestraject vervroegde doorstroming	
		- 3.5 Complete richtlijnen voor het compacten voor de eigen methode	
		- 3.6 Begeleid bij het selecteren van een passend verrijkingsaanbod	
		- 3.7 Pedagogische handelingssuggesties voor de meest voorkomende aandachtspunten	
Hoofdstuk 4	(10)	Begeleiding van hoogbegaafde/meergetalenteerde kinderen	
		- 4.1 Aanpassen reguliere leerstof	
		- 4.2 Compacten	
		- 4.3 Verrijken	
		- 4.4 Versnellen	
		- 4.5 Begeleiden van meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen binnen de klas	
		- 4. Begeleiden van meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen buiten de klas	
Hoofdstuk 5	(14)	Bijlagen:	

Inleiding

Visie

Op CBS de Brandaris begeleiden wij leerlingen binnen het leerstofjaarklassensysteem zodanig dat we tegemoet komen aan de individuele behoeften van kinderen.

Het uitgangspunt hierbij is dat elk kind de kans krijgt zich optimaal te ontwikkelen binnen de school.

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat kinderen met plezier leren en naar school gaan. Daar we alle kinderen binnen de school kwalitatief goed onderwijs willen bieden, moeten we de problematiek die eigen is aan bepaalde groepen leerlingen serieus nemen.

Dat geldt voor kinderen met leer- en gedragsproblemen, maar ook voor leerlingen die meer aankunnen dan de gemiddelde leerstof: de meergetalenteerde en/of hoogbegaafde leerlingen.

Op CBS de Brandaris is het besef aanwezig dat hoogbegaafde/meergetalenteerde kinderen een specifiek onderwijsaanbod nodig hebben.

Onderzoek heeft aangetoond dat met name deze leerlingen het gevaar lopen onvoldoende uitgedaagd te worden door de aangeboden lesstof.

Een verschijnsel dat zich vaker voordoet dan men aanvankelijk aannam is het 'onderpresteren'. Eén van de manieren om deze leerlingen weer plezier in de lessen te geven, is het aanbieden van extra uitdaging.

In plaats van de reguliere lessen te volgen, mogen ze, onder strikte voorwaarden, aan een eigen project werken.

In schooljaar 2007-2008 is de school begonnen met het maken van een beleid ten aanzien van hoogbegaafde /meergetalenteerde kinderen.

De school hoopt dat dit beleid zal bijdragen aan de verbetering van persoonlijke leerroutes van hoogbegaafde/ meergetalenteerde kinderen en ondersteuning zal geven aan teamleden.

Zij zijn immers degenen die het beleid in de praktijk vorm moeten geven.

De school vindt het belangrijk dat alle teamleden bij het beleid betrokken worden.

Door de uitvoering van de plannen in de praktijk te volgen, ontwikkelt en/of verbetert de school o.l.v. de Intern Begeleider en de leerkrachten met specialisatie en na terugkoppeling met de directie het beleid.

Hoofdstuk 1 Algemeen

1.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt wat we op De Brandaris verstaan onder meergetalenteerdheid/hoogbegaafdheid. Hier is een wezenlijk verschil tussen. Toch bestaat er geen eenduidige definitie van beide begrippen.

Hieronder wordt aangegeven wat voor de school van belang is.

Binnen CBS de Brandaris maken we bij de uitleg van hoogbegaafdheid gebruik van het triadisch interdependentiemodel van Renzulli/ Mönks (Zie bijlage 1)

Dit model gaat ervan uit dat bij hoogbegaafdheid de drie persoonskenmerken:

- intellectuele capaciteiten,
- creativiteit,
- taakgerichtheid (doorzettingsvermogen),

Deze staan in een positieve wisselwerking tot elkaar.

Deze wisselwerking kan versterkt worden door een positieve invloed vanuit drie omgevingsfactoren:

- het gezin,
- de school,
- leeftijdgenoten.

Een samenspel tussen deze genoemde factoren is min of meer voorwaardelijk voor het tot uiting komen van hoogbegaafdheid.

Hoogintelligenten kunnen zich ontwikkelen tot hoogbegaafden wanneer:

- de drie persoonlijkheidskenmerken in hoge mate aanwezig zijn,
- er een positief stimulerende omgeving is,
- er onderlinge harmonie bestaat tussen de zes genoemde factoren.

Of er sprake is van hoogbegaafdheid hangt af van het niveau van de intellectuele capaciteiten.

Deze kan uitgedrukt worden in een intelligentie quotiënt (IQ).

Het gemiddelde IQ is ongeveer 100.

Het komt erop neer dat 84 % van de mensen een IQ tussen de 90- 110 heeft. Waarbij opgemerkt moet worden dat een leerling met een IQ van 110 een vlotte leerling zal zijn en een leerling met een IQ van 90 goed zijn of haar best moet doen om zich de leerstof eigen te maken.

Een lager IQ

Leerlingen met een IQ van 70-80 zullen veel moeite hebben met de leerstof en kinderen met een nog lager IQ zullen vaak aangewezen zijn op speciaal onderwijs of aangepaste lesprogramma's binnen het regulier onderwijs.

Een hoger IQ

Mensen met een IQ tussen de 110 en 120 worden aangemerkt als boven gemiddeld intelligent - meergetalenteerden.

Mensen met een IQ tussen de 120 en 130 als begaafd en mensen met een IQ > 130 als hoogbegaafd. De geijkte testen kunnen niet verder meten dan een IQ tot 152, daarboven zijn er geen geijkte testen meer.

Mensen met een IQ hoger dan 150 worden als zeer begaafd (genieën) aangemerkt.

<p>Voor het zesde levensjaar is het IQ trouwens nog niet voldoende betrouwbaar te meten. Vanaf het zesde levensjaar kan de cognitieve aanleg wel met voldoende betrouwbaarheid vastgesteld worden.</p>
--

Hoogbegaafde kinderen blinken uit op verschillende gebieden. Maar in onze schoolpraktijk komen echter ook kinderen voor die 'gewoon' goed presteren op diverse leergebieden of juist op één bepaald vakgebied.

De school wil tussen deze groepen (meer)getalenteerden en hoogbegaafden eigenlijk geen onderscheid maken.

- Ten eerste omdat al deze kinderen het verdienen om extra uitgedaagd te worden om zo aan hun individuele onderwijsbehoeften tegemoet te komen en zo hun plezier in leren en naar school gaan te optimaliseren.
- Ten tweede omdat deze leerlingen gedeeltelijk dezelfde problemen kunnen ervaren al hoogbegaafde leerlingen.

Uit het model van Renzulli en Mönks blijkt dat de school een bijdrage kan leveren aan het tot uiting komen van hoogbegaafdheid en een rol speelt bij de ontwikkeling van hoogbegaafde kinderen.

Daarom wil de school zijn uiterste best doen om goed te signaleren en te begeleiden. Ons beleid zal daar dan ook op gericht zijn.

Het oordeel van ouders, leerkrachten en schoolresultaten zijn daarom belangrijk bij het vaststellen van meergetalenteerdheid/hoogbegaafdheid. In de methodes die de school gebruikt zit extra verrijkende leerstof ingevoegd.

In sommige gevallen zal dit voldoende zijn om kinderen uit te dagen en zijn de kinderen hier heel tevreden mee.

Meergetalenteerde/hoogbegaafde kinderen willen meer; zij hebben een aangepast en uitgebreider schoolprogramma nodig.

1.2 Kenmerken meergetalenteerdheid en hoogbegaafdheid

Overzicht kenmerken hoogbegaafden:

- Vroege ontwikkeling
- Uitblinken op meerdere gebieden
- Gemakkelijk kunnen leren
- Goed leggen van (causale) verbanden
- Makkelijk kunnen analyseren van problemen
- Het maken van grote denksprongen
- Voorkeur voor abstractie
- Hoge mate van zelfstandigheid
- Brede of juist specifieke interesse / hoge motivatie/ veel energie
- Creatief/ origineel
- Perfectionistisch
- Apart gevoel voor humor
- Hoge mate van concentratie

In de bijlagen worden al deze kenmerken nader gespecificeerd. Deze lijst kan helpen bij de diagnose van hoogbegaafdheid. (Zie bijlage 2)

Wij spreken van hoogbegaafdheid wanneer er sprake is van een bewezen diagnose van hoogbegaafdheid.

1.3 Kenmerken van onderpresteerders

Overzicht van kenmerken van onderpresteerders

- Ongewone interesses
- Voorkennis
- Onnodige fouten
- Neerwaartse lijn in prestaties
- Ontdekkingsdrang en creativiteit
- Komt uit de verf bij onderwijs op maat
- Eigen keuzes willen maken
- Gevoeligheid
- Slechte prestaties
- Niet maken van huiswerk
- Hekel aan automatiseren
- Faalangst/perfectionisme
- Verzet tegen autoriteit
- Slechte concentratie

- Afwijzen van verantwoordelijkheid
- Korte spanningsboog
- Verveling
- Gauw afgeleid
- Geen duidelijk leertraject voor ogen
- Vergeetachtig
- Geen planner
- Hekel aan routine
- Mist instructiemomenten
- Wisselende motivatie
- Selectief enthousiasme voor nieuwe onderwerpen, maar niet voor uitwerking ervan
- Mist bepaalde leerinhouden (tafels)
- Slordig schrijven
- Kan wegdromen

Ongeveer 10% van alle meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen kampt met problemen. Deze problemen uiten zich in onderpresteren; hoog leervermogen en lage leerprestaties. Onderpresteren is het langdurig minder presteren dan wat op basis van de aanwezige cognitieve mogelijkheden verwacht mag worden. Het gaat om (erg) slimme kinderen die toch moeite hebben met leren. Er kan alleen sprake zijn van onderpresteren als een leerstoornis (bijvoorbeeld dyslexie) is uitgesloten. Er zijn twee vormen van onderpresteren: relatief onderpresteren en absoluut onderpresteren.

Relatief onderpresteren:

- Het presteren binnen het groepsgemiddelde, maar onder eigen capaciteit.
- Deze kinderen passen zich aan de groepsnorm aan.
- Ze willen geen uitzondering zijn.
- Bij een beroep op het creatieve denken en het probleemoplossend denken, kunnen ze niet inschatten waar de lat ligt.
- Deze kinderen kunnen profijt hebben bij doortoetsen, verrijken, versnellen en samenwerken met ontwikkelingsgelijken.
- Het initiatief moet bij de groepsleerkracht liggen.

Absoluut onderpresteren:

- Het presteren onder het groepsgemiddelde of een dalende of wisselende lijn in prestaties.
- Deze kinderen vertonen kenmerken van minderwaardigheid, wantrouwen, hulpeloosheid, onzelfstandigheid en onverschilligheid.
- Ze willen zelfstandig zijn en verzetten zich tegen leerkrachten en ouders.
- Ze hebben een afkeer van intellectuele prestaties en een slechte werkhouding en een matig tot hoog werktempo.
- Het ontbreekt aan zelfdiscipline en concentratie en ze voelen zich ingeperkt in hun gedrag.
- Ze vallen op door een groot verschil in het gedrag thuis en het gedrag op school. Soms is dat aanpassingsgedrag op school.
Ze doen weinig aan buitenschoolse activiteiten en zijn onder gunstige omstandigheden niet in staat hun gedrag te veranderen. De oorzaak van deze vorm van onderpresteren ligt buiten de school.

Aan de eerder genoemde kenmerken voldoen alle onderpresteerders in meer of mindere mate. Onderpresteren wordt in de hand gewerkt door drie schoolsituaties.

- Een negatieve houding ten opzichte van school door kind en ouders, omdat de school heeft verzuimd aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van het kind.

- Een verveling n.a.v. van het drie keer het zelfde probleem aanbieden, waardoor de meergetalenteerde/hoogbegaafde leerling een techniek heeft ontwikkeld om niet meer te luisteren en daardoor toch een deel instructie mist.
- Een leerkracht die niet goed signaleert en schools lesgeeft waardoor de onderwijsstijl niet aan sluit bij de leerstijl van de meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen. (stap voor stap leren en het convergente denken ten opzichte van het divergente denken).

Enkele andere oorzaken voor deze problemen kunnen zijn:

- **Faalangst;** bijvoorbeeld door de hoge verwachtingspatronen van ouders en van zichzelf gevoed door de omgeving. Veel meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen vertonen een hoge perfectionistische instelling. Ze stellen hoge eisen en mogen geen fouten maken. Zij ontnemen geen positieve gevoelens van succes maar wijten falen aan zichzelf. Faalangst van leerlingen wordt door leerkrachten niet zo gauw opgemerkt en zij wijten faalangst meer aan de factoren binnen de leerling dan de kwaliteit van het eigen pedagogisch-didactisch handelen in relatie tot de leerling.
- **Leer- en werkhoudingsproblemen;** een leerling kan door de meergetalenteerdheid niet hebben geleerd te leren, om door te zetten en om een zekere tijd geconcentreerd te werken. In hogere leerjaren komt deze handicap meer en meer naar voren. Door verkeerde leersstrategieën of door gebrek aan leersstrategieën komt er niet uit wat er in zit. Het is vaak te herleiden tot een verkeerd aanbod van leerstof in eerdere jaren. Het onderwijsmateriaal spreekt niet aan, methoden bestaan te veel uit herhalingen en leersstrategieën worden te veel voorgedaan.
- **Sociale en emotionele problemen;** omdat een meergetalenteerde/hoogbegaafde leerling anders denkt en voelt, maar dit echter niet op een goede wijze onder woorden kan brengen, of dit door de omgeving verkeerd wordt geïnterpreteerd, ontstaan sociale en emotionele problemen. Ze zijn dus niet de oorzaak, maar het gevolg van het niet tot leren komen. Het zijn vaak communicatieproblemen. Een goede stap om deze communicatieproblemen te verhelpen, is het zoeken naar mogelijkheden om leerstof qua inhoud en aanpak op diverse manieren aan te bieden.

Leerkrachten moeten een kind van wie ze vermoeden dat er sprake kan zijn van onderpresteren goed observeren.

- Ze kunnen bij hun observaties letten op de bovenstaande observatiepunten.
- Daarnaast kunnen didactische toetsen informatie geven over welke leerstof een kind al beheerst of juist mist.
- Ook ouders kunnen mogelijk informatie verstrekken die kan helpen onderpresteerders te signaleren.

Hoofdstuk 2 Traject van signalering en diagnosticeren.

2.1 Signaleren en Diagnosticeren

Een ouder en/of de leerkracht kunnen signaleren dat een leerling meer kan dan gemiddeld. Voor de kinderen van groep 1 tot en met 8 staat het oordeel van de leerkracht voorop: hoe zijn de schoolvorderingen, hoe is de werkhouding, hoe functioneert het kind in de groep? Kinderen die consequent hoge A-scores halen op de CITO-toetsen en zeer goed presteren op methode-gebonden toetsen verdienen speciale aandacht, maar de leerkracht moet ook rekening houden met onderpresteerders; dus kinderen die wel hoogbegaafd zijn, maar op deze toetsen niet uitzonderlijk hoog presteren.

Deze laatste groep kan opvallen door uitzonderlijke spreekbeurten, boekbesprekingen, maar ook door 'vervelend gedrag' waarin toch een zekere slimheid te zien is.

Bijvoorbeeld het voortdurend corrigeren van de leerkracht en andere kinderen, alles letterlijk nemen wat de leerkracht zegt zodat het kind kan doen wat hij zelf bedacht heeft, dus de leerkracht zegt 'ga zitten' en de leerling gaat op de tafel of de grond zitten. Dit zijn signalen van intelligentie en het opzoeken van grenzen die nader bekeken moeten worden.

Stappenplan hoogbegaafdheid/meergetalenteerdheid:

- A. Als de leerkracht denkt dat het kind extra uitdaging nodig heeft omdat het kind het werk snel en goed af heeft, geeft hij/zij het kind verrijkingsmateriaal.
- B. Als het kind dit ook goed maakt en de leerkracht denkt nog steeds dat het kind meer nodig heeft, gaat de signaleringsfase in.
- C. De leerkracht overlegt hierover met de intern begeleider.
- D. Er wordt geobserveerd met de lijsten **Si-Bel** van **Het SIDI protocol van Eduforce van Alja de Bruin en Jan Kuipers**.
- E. In overleg met de IB-er wordt er besloten of het nodig is om het kind door te toetsen op zowel methode afhankelijke toetsen als methode onafhankelijke toetsen.
- F. Er wordt gekeken naar LVS rekenen, taal, spelling, lezen en begrijpend lezen.
- G. Er wordt gekeken naar werkhouding, werktempo, motivatie, concentratie, zelfstandigheid, e.d.
- H. Wanneer blijkt dat er de mogelijkheid bestaat dat de leerling een hoog IQ heeft, vullen de leerkracht en ouders de signaleringsvragenlijst in van het **Digitaal Handelings Protocol Hoogbegaafdheid van Eleonor van Gerven en Sylvia Drent (DHH)**. Als het kind in groep 5 of hoger zit vult hij zelf de leerling-vragenlijst in. De ouder-, leerkracht- en kindvragenlijst
- I. Er wordt een keus gemaakt voor compacten, verrijken of bij uitzondering versnellen (zie bijlage 4 en 5 Routekaarten versnellen)
- J. Er vindt een terugkoppeling plaats naar ouder/verzorger.
- K. Er wordt een handelingsplan voortkomend uit het DHH protocol (inhoud, tijdpad, evaluatie, getekend) gemaakt dat een periode beslaat van 6 weken en dat wordt geëvalueerd met de leerkracht en de IB-er en teruggekoppeld met de ouder/verzorger.
- L. Bovendien kan de school en/of de ouder kiezen voor een intelligentie onderzoek om vast te stellen of er sprake is van hoogbegaafdheid.
- M. Bij het behalen van alleen A-scores (eventueel een enkele B) op de cito-vakken en methodegebondentoetsen, komt de leerling in aanmerking voor de plusbegeleiding.
- N. De plusbegeleiding vindt minimaal 1 x per 14 dagen buiten de klas plaats.
- O. De verwerking vindt ook in de groep plaats. In het weekrooster dient daar ruimte voor gemaakt te worden.

Het is heel goed mogelijk dat niet alle meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen binnen de school vroegtijdig gesignaleerd zijn.

Het is dan ook van groot belang om deze kinderen alsnog te kunnen opsporen.

Signaleren in een later stadium brengt met zich mee dat kinderen al lange tijd te maken hebben gehad met een leerstofaanbod dat niet voldoende was afgestemd op hun cognitieve mogelijkheden en daardoor niet geleerd hebben om te leren.

Het probleem is dat deze leerlingen een slechte studiemethode of studiestrategie aangeleerd hebben. Dit hangt weer samen met het feit dat zij tot dusver vaak konden volstaan met het éénmaal overlezen van de leerstof. Het leren inslijpen van vaardigheden is daardoor niet goed ontwikkeld, met als gevolg bijvoorbeeld het niet beheersen van woordkennis en het niet kunnen toepassen van grammatica. Dit alles kan tot onderpresteren leiden.

Hoofdstuk 3 Het Digitale Handeling Protocol

3.1 Taakverlichting

Het Digitaal handelingsprotocol hoogbegaafdheid vermindert de taaklast van de leerkracht en de intern begeleider van de hoogbegaafde leerlingen. Het protocol is zo opgebouwd dat na het proces van signalering en diagnostiek iedere leerkracht zelfstandig hoogbegaafde leerlingen kan begeleiden.

3.2 Advies op maat

Het proces van signalering en diagnostiek is volledig geautomatiseerd. Het protocol begeleidt bij alle stappen en geeft u aan het eind van het traject een individueel advies voor de leerling. Mochten er indicaties zijn die wijzen in de richting van faalangst of onderpresteren dan wordt daar tijdig op geattendeerd.

3.3 Een passend handelingsplan

Nadat er met hulp van het Digitaal handelingsprotocol een conclusie is getrokken, wordt u begeleid bij het schrijven van een handelingsplan. Daarvoor vindt u de volgende ondersteunende aspecten:

3.4 Het adviestraject vervroegde doorstroming:

maakt automatisch gebruik van eerder ingevoerde gegevens over een leerling;
ondersteunt bij het nemen van een afgewogen beslissing;
geeft richtlijnen voor de aanpak.

3.5 Complete richtlijnen compacten voor de eigen methode:

voor diverse vakken: taal, spelling, rekenen, aanvankelijk en begrijpend lezen en zaakvakken;
richtlijnen zijn gebaseerd op leerlijnen;
differentiëren op twee niveaus boven 'goed';
geven ondersteuning bij planning van de leerstof.

3.6 Begeleid bij het selecteren van een passend verrijkingsaanbod:

kiezen per groep, per vakgebied, per leerlijn;
recensies van geschikt materiaal;
speciale verrijkingsoopdrachten voor kleuters.

3.7 Pedagogische handelingssuggesties voor de meest voorkomende aandachtspunten

bijvoorbeeld:

sociaal functioneren;
zelfbeeld;
faalangst;
onderpresteren;
werk- en leerstrategieën.

Hoofdstuk 4: Begeleiding van hoogbegaafde/meergetalenteerde kinderen

4.1 Aanpassen reguliere leerstof

Meergetalenteerden/hoogbegaafden hebben bepaalde leereigenschappen die de gemiddelde leerlingen niet hebben. Het is belangrijk om hier in de klas rekening mee te houden.

Meergetalenteerden/hoogbegaafden hebben :

- weinig behoefte aan instructie
- weinig behoefte aan herhalings- en oefenstof
- een hoog werktempo
- vaak een didactische voorsprong

In de praktijk houdt dit in dat de leerkracht probeert de instructie af te stemmen op de behoefte van de individuele leerling. Bij meergetalenteerden/hoogbegaafden kan dit betekenen dat ze een korte instructie krijgen of dat de instructie achterwege wordt gelaten.

Meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen hebben weinig behoefte aan herhalings- en oefenstof, deze kan dan ook vaak overgeslagen worden. De lesstof wordt hierdoor compacter gemaakt, waardoor de leerling tijd overhoudt om andere lessen te maken.

Het is verder belangrijk om leerlingen in hun eigen tempo door de leerstof te laten werken. Dat betekent dat er aanvullende oefeningen aangeboden moeten worden. Het SLO heeft in 2001 een aantal criteria opgesteld waaraan deze oefeningen moeten voldoen.

Deze zijn:

- uitdagend en een beroep doen op creativiteit
- open opdrachten
- hoog abstractieniveau en hoge mate van complexiteit
- meerwaarde hebben ten opzichte van reguliere leerstof
- stimuleren van een onderzoekende houding
- beroep doen op zelfstandigheid
- uitnodigen tot reflectie/ beroep doen op metacognitieve vaardigheden
- uitlokken tot interactie

4.2 Compacten

Met behulp van methodegebonden toetsen is het vaak mogelijk om het beginniveau van een leerling vast te stellen.

Toetsen over een blok worden bij rekenen vooraf afgenomen, zodat aan de hand van de resultaten vastgesteld kan worden welke leerstof de leerling al beheerst en welke leerstof alsnog moet worden aangeboden.

Bij taal, spelling en de zaakvakken, is het van belang dat de leerkracht, aan de hand van de resultaten van de leerling, kijkt of de leerling de lesstof nog wel nodig heeft. Als een leerling altijd 90% of meer van de stof goed heeft, is het zo dat de leerling zich niet hoeft in te spannen om deze stof te maken.

Verder heeft het kind blijkbaar voldoende kennis en vaardigheden over de stof. De leerkracht besluit wat het kind nog moet maken en wat niet. In de tijd die door dit compacten ontstaat, maakt de leerling verrijgingsstof. De leerkracht houdt dat traject goed in de gaten.

Er staan in het DHH ideeën over het compacten van de lesstof, de klassenleerkracht kan deze informatie gebruiken om de lesstof te compacten, voor de kinderen die dit nodig hebben.

4.3 Verrijken

Verrijken gebeurt in de klassen op momenten als de leerling tijd overhoudt doordat hij minder reguliere stof hoeft te maken. De bedoeling van verrijking in de klassen is dat leerlingen met hetzelfde vak bezig zijn als hun klasgenootjes, maar op een aangepast niveau. Er moet dus verrijking zijn voor alle vakken waarin leerlingen minder tijd nodig hebben voor de reguliere stof.

Wanneer we overwegen om de leerling verrijkende of verbredende activiteiten aan te bieden, zijn onderstaande punten van belang:

- De activiteiten moeten aansluiten bij de interesse van de leerling. Door de leerling bij de keuze van activiteiten te betrekken, maakt u de leerling medeverantwoordelijk voor de keuze.
- Het werken aan deze activiteiten is ingeroosterd en vindt plaats op een geplande tijd en op een vaste werkplek.
- We moeten er ons van bewust zijn dat onze rol als leerkracht verandert van instructiegever naar procesbegeleider.
- Het is belangrijk dat ook deze activiteiten beoordeeld worden en dat de beoordeling op het rapport wordt vermeld. Leerlingen denken namelijk rechtlijnig; alles wat de leerkracht belangrijk vindt, staat op het rapport.
- Door op voorhand onze beoordelingscriteria aan te geven, voorkomen we communicatiestoornissen.
- Zorg voor voldoende variatie in opdrachten en werkvormen.
- We zullen op zoek moeten gaan naar sparringpartners. Samenwerken is zeer verrijkend, bovendien voorkomt het dat de leerling een uitzonderingspositie in gaat nemen.

4.4 Versnellen

Het is niet de bedoeling om leerlingen alleen maar vooruit te laten werken in de reguliere leerstof. Dit zou inhouden dat een leerling ongemerkt gaat versnellen en uiteindelijk eerder dan anderen de basisschool verlaat.

Een leerling kan hier cognitief aan toe zijn maar sociaal en emotioneel nog niet. Daarom is er op de Brandaris voor gekozen een verrijkend leerstofaanbod aan te bieden in plaats van het sneller door de stof heen te laten gaan.

Als er redenen zijn om een kind wel te laten versnellen per vakgebied of leerjaar en alle betrokkenen (ouder(s)/verzorger(s), IB'er, leerkrachten en directie) zijn het erover eens dat dit voor de leerling op dit moment het beste is, dan is versnellen mogelijk. CBS de Brandaris gebruikt hiervoor het Digitaal HandelingsProtocol Hoogbegaafdheid, hierin staat een traject over versnellen opgenomen.

Wanneer we besluiten een leerling een groep "te laten overslaan" is het van belang om onderstaande punten mee te nemen in de overweging:

- Cognitieve vaardigheden: de leerling moet over een meer dan gemiddelde intellectuele capaciteiten beschikken
- Didactische voorsprong: om een goede start te maken in de volgende groep is het van belang dat de leerling didactische aansluiting vindt in de groep. Zonder een goede didactische aansluiting kan de stap te groot zijn. Van een goede leerling wordt hij in een keer een zwakke leerling en veel leerlingen hebben moeite met deze positieverandering.
- De geboortemaand van een leerling: het maakt uit of een leerling in augustus of in november is geboren.
- De sociaal emotionele ontwikkeling: de leerling moet aansluiting kunnen vinden bij kinderen die een jaar ouder zijn. Het moet zich ook qua zelfstandigheid met zijn groepsgenoten kunnen meten.
- De fysieke gesteldheid: bij leerlingen die vanwege medische klachten vaak de lessen verzuimen, moet men voorzichtig zijn met het laten overslaan van een groep.

4.5 Begeleiden van meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen binnen de klas

Voordat er wordt beschreven wat er binnen de klas wordt aangeboden aan meergetalenteerde kinderen is het belangrijk om te weten dat deze kinderen **ten alle tijden** een bepaalde mate van instructie nodig hebben! Deze kinderen zijn slim en pikken dingen snel op, maar het is een misvatting te denken dat het vanzelfsprekend is dat deze kinderen alles zomaar uit zichzelf kunnen. Ze hebben zeker sturing nodig en vinden het ook fijn als er hulp bij het plannen van hun werk geboden wordt.

Het is daarom vanaf groep 3 de bedoeling dat de meergetalenteerde/hoogbegaafde leerlingen bij nieuw aangeboden stof wel met de uitleg mee moeten doen om nieuwe informatie en strategieën op te pikken. Daarna zal hij/zij minder tijd nodig hebben met het inoefenen van de stof. Daarom kan de stof voor deze leerlingen compact worden aangeboden. (eventueel met behulp van Routeboekjes SLO) Hierdoor houdt de leerling meer tijd over om met verrijkingsstof aan de slag te gaan

Kleutergroep

In groep 1 en 2 kan men beginnen met voorbereidend rekenen, taal en schrijven. Vaak leren hoogbegaafde kleuters al op zeer jonge leeftijd lezen. De leerkracht moet ervoor zorgen dat het hoogbegaafde/meergetalenteerde kleuters voldoende uitdagende (ontwikkelings)materialen ter beschikking heeft.

Ook kan er aan het begin van ieder thema een woordspin worden gemaakt en hier vanuit kan de leerkracht horen wat de meergetalenteerde kinderen al weten van dit thema en wat ze nog willen weten of ontdekken. Dit kan bijvoorbeeld door themaboeken aan te bieden. Daarnaast worden de werkjes nog wat uitdagender gemaakt en het spel wat zij spelen in de hoeken kan worden uitgediept. Deze kinderen krijgen ook aangepast (uitdagend) ontwikkelingsmateriaal aangeboden.

Naast de uitdaging in thema's kunnen de volgende activiteiten worden aangeboden:

- Als de (thema)boeken er zich voor lenen, kunnen deze worden nagespeeld door middel van bijvoorbeeld een poppenkast.
- Vouwen, borduren, vlechten, enz.
- Uitdagende spelletjes en ontwikkelingsmateriaal.
- Duidelijke opdrachten geven bij de bouwhoek en met een groepje laten uitvoeren
- Uitspelen van het thema in de themahoek, bv in een winkel boodschappenbriefjes maken
- Uitdagende spellen op de computer
- Stempelen van woorden en klanken in de letterhoek.
-

Groep 3 en 4:

In groep 3 en 4 wordt nog vooral gewerkt met de verrijkingsstof uit de methode. De meergetalenteerde kinderen werken dan aan de ZON-boekjes/opdrachten (groep 3) en de klaaropdrachten en bakkaarten (groep 4) voor taal, spelling en lezen en maken de ster oefeningen en +taken op rekengebied. Daarnaast is er een kopieermap aangelegd met verrijkend materiaal op het gebied van rekenen, taal en lezen. De kopieermap is in beheer van de leerkrachten van die jaargroep. Het is de verantwoordelijkheid van deze leerkracht om de lesstof van de hoogbegaafde/ meergetalenteerde kinderen te compacten en in de vrijgekomen tijd verrijkingsstof aan te bieden uit deze map. Ook moet de groepsleerkracht instructie geven, het werk nakijken en het leerproces begeleiden en evalueren met het kind. Eventueel kan er een plan van aanpak worden uitgestippeld in overleg met de coördinatoren hoogbegaafdheid en differentiatie.

In groep 3 en 4 worden ook Smartgames en Thinkfun denk -en strategiespellen gerouleerd. Na iedere vakantie kunnen de hoogbegaafde/meergetalenteerde kinderen kennis maken met enkele nieuwe spellen.

Groep 5 t/m 8:

In groep 5 t/m 8 werken de leerlingen nog zelfstandiger aan hun werk. Zij kunnen mbv routeboekjes en sturing van de groepsleerkracht de reguliere lesstof compacten.

Hierdoor houdt de leerling meer tijd over om met verrijkingsstof aan de slag te gaan. De verrijkingsstof in groep 5 t/m 8 bestaat uit:

- Verrijkingsstof uit de methode (rekenen, spelling, taal en wereldoriëntatie. Ook kan er met Nieuwsbegrip worden gewerkt aan een mindmap om te leren om de structuur van een tekst in kaart te brengen)

- een kopieermap met materiaal op het gebied van rekenen, taal, begrijpend lezen, stellen en denkraadsels. De kopieermap is in beheer van de leerkrachten van die jaargroep. Het is de verantwoordelijkheid van deze leerkracht om de hoogbegaafde/ meergetalenteerde kinderen verrijkingsstof aan te bieden uit deze map. Ook moet de groepsleerkracht instructie geven, het werk nakijken en het leerproces begeleiden en evalueren met het kind. Hoogbegaafde/meergetalenteerde leerlingen hebben zeker sturing en hulp bij het plannen nodig. Eventueel kan er een plan van aanpak worden uitgestippeld in overleg met de coördinatoren hoogbegaafdheid en differentiatie.
- In groep 5 t/m 8 worden ook Smartgames en Thinkfun denk -en strategiespellen gerouleerd. Na iedere vakantie kunnen de hoogbegaafde/meergetalenteerde kinderen kennis maken met enkele nieuwe spellen.
- Kinderen die in aanmerking zijn gekomen voor de plusklas, kunnen dmv het compacten van hun lesstof eerder aan hun plusklas-verrijkingsopdrachten werken. Zij moeten de gelegenheid hiertoe binnen de eigen klas krijgen.

4.6 Begeleiden van hoogbegaafde /meergetalenteerde kinderen buiten de klas

De 2 coördinatoren hoogbegaafdheid en differentiatie begeleiden beiden één blokuur per week een plusklas. De ene coördinator neemt de hoogbegaafde/ meergetalenteerde leerlingen van groep 5 en 6 voor haar rekening en de ander de leerlingen uit groep 7 en 8.

Er zijn wel eisen verbonden aan het deelnemen aan de plusklas. De kinderen die hier aan mogen deelnemen moeten op methodegebonden -en CITOtoetsen alleen A-scores hebben behaald (eventueel een enkele B...). Verder wordt er kritisch gekeken naar de motivatie, de werkhouding en het tempo van de leerlingen. Zowel in de plusklas als in de eigen groep. Dit alles wordt in goed overleg besproken met de coördinator en de groepsleerkracht. Tevens wordt er gekeken naar de groepsgrootte van de plusklas, zodat de coördinator wel de juiste aandacht en zorg kan besteden aan het leerproces van alle leerlingen in deze groep.

Tussentijds, rond de rapportspreekuren worden ook de resultaten en werkhouding van de leerlingen van de plusgroep geëvalueerd. Bij onvoldoende tot matig resultaat (denk aan: werkhouding, motivatie, verzorging, inhoud, tempo, presentatie, concentratie en zelfstandigheid), kan er door de coördinator en/of groepsleerkracht worden besloten om het werken van desbetreffende leerling in de plusgroep te beëindigen. Voordat dit aan deze leerling wordt gemeld, zal de groepsleerkracht de ouders op de hoogte moeten brengen en uitleggen waarom tot deze beslissing is gekomen. Deze leerling krijgt dan alsnog verrijkingsstof binnen de klas aangeboden.

Is er nog plek binnen de plusklas en heeft de groepsleerkracht nog een leerling in haar groep die in aanmerking komt, dan kan deze leerling in overleg met de coördinator worden aangemeld voor de plusgroep. Wel wordt bij deze beslissing het traject zoals beschreven in hoofdstuk 2 in acht genomen. Daarna zal de groepsleerkracht de uiteindelijke keuze met de ouders moeten bespreken, voordat de leerling op de hoogte wordt gesteld.

Binnen de plusgroep zal er projectmatig worden gewerkt aan zowel individuele -als groepsopdrachten. De leerlingen krijgen tijdens het blokuur de benodigde instructie over de opdracht en er wordt gestuurd in het proces en de planning. Het is de bedoeling dat de leerlingen in de eigen klas verder werken aan deze verrijkingsopdracht. De leerlingen dienen hier binnen de eigen groep wel de tijd voor te krijgen. Dit wordt realiseerbaar doordat er binnen de klas wordt gewerkt met het compacten en verrijken.

Bijlage 1: Het Triadisch Interdependentie model van Mönks en Renzulli

De meest gebruikte omschrijving van hoogbegaafdheid is die van Renzulli en Mönks. Renzulli kwam in 1979 op basis van empirisch onderzoek tot zijn 'drie-componentenmodel'. Hierin kwam hij tot de conclusie dat de basis voor hoogbegaafdheid bleek te liggen in een samenspel van drie persoonlijkheidsfactoren:

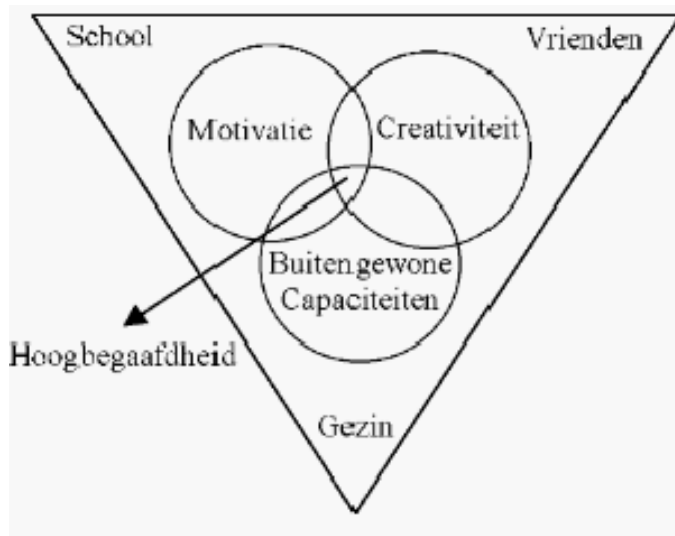
Hoge intellectuele vermogens: meestal wordt als grens een IQ van 130 of hoger gehanteerd.

Taakgerichtheid en volharding (motivatie): doorzettingsvermogen om een taak te volbrengen

Creatief denkvermogen: hiermee wordt bedoeld creatief zijn in het oplossen van problemen.

Mönks (1993) heeft dit model later uitgebreid door toevoeging van omgevingsfactoren. Mönks gaat ervan uit dat de persoonlijke factoren slechts tot ontwikkeling komen in interactie met de omgeving: school, gezin, peers.

Een positief samenspel tussen de zes genoemde factoren in het model is min of meer voorwaardelijk voor het manifest worden van hoogbegaafdheid. Indien de sociale omgeving geen ruimte biedt aan een hoogbegaafd kind om zich te ontwikkelen, zal de hoogbegaafdheid in de kiem gesmoord worden. Om te kunnen spreken van hoogbegaafdheid moeten de drie persoonlijkheidsfactoren in hoge mate aanwezig zijn. Een hoogbegaafd kind kan tot hoge prestaties komen wanneer de drie persoonlijkheidskenmerken in hoge mate aanwezig zijn, er een positief stimulerende omgeving is en er onderlinge harmonie bestaat tussen de zes genoemde factoren.

Bijlage 2: Kenmerken hoogbegaafdheid nader uitgewerkt

Overzicht kenmerken hoogbegaafden:

- ❖ Hoge intelligentie (IQ hoger dan 130)
- ❖ Vroege ontwikkeling
- ❖ Uitblinken op meerdere gebieden
- ❖ Gemakkelijk kunnen lerende
- ❖ Goed leggen van (causale) verbanden
- ❖ Makkelijk kunnen analyseren van problemen
- ❖ Het maken van grote denksprongen
- ❖ Voorkeur voor abstractie
- ❖ Hoge mate van zelfstandigheid
- ❖ Brede of juist specifieke interesse/ hoge motivatie/ veel energie
- ❖ Creatief/ origineel
- ❖ Perfectionistisch
- ❖ Apart gevoel voor humor
- ❖ Hoge mate van concentratie

Hieronder worden al deze kenmerken nader gespecificeerd:

<i>Cluster kenmerk</i>	<i>Bijbehorende kenmerken</i>
Intelligent	❖ Heeft een IQ van meer dan 130
Vroege ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> ❖ is geestelijk vroegrijp, heeft een ontwikkelingsvoorsprong ❖ is gericht op prikkels uit de omgeving ❖ heeft op jonge leeftijd al gevoel voor objectpermanentie ❖ heeft op jonge leeftijd ontwikkeling van psycho-motoriek ❖ kan op jonge leeftijd lezen ❖ is eerder met spreken ❖ heeft vroege belangstelling voor cijfers en letters ❖ geeft vroeg blijk van gedetailleerde kennis van de omgeving ❖ kan al vroeg voorbeeldmodel (o.a. Lego) nabouwen ❖ tekent op hoger niveau dan leeftijdgenoten ❖ heeft een vroege ontwikkeling van getalbegrip ❖ kan zich gemakkelijk leerstof uit hogere leerjaren eigen maken ❖ heeft op jonge leeftijd al gevoel voor symboliek ❖ kan al praten, lezen en schrijven op jonge leeftijden
❖ Uitblinken op meerdere gebieden	<ul style="list-style-type: none"> ❖ is zeer goed in rekenen/wiskunde ❖ heeft zeer goed taalgebruik ❖ heeft een grote woordenschat / adequaat taalgebruik ❖ kan vroeg praten in samengestelde zinnen ❖ is zeker niet goed in alles
❖ Gemakkelijk kunnen leren	❖ is snel van begrip

<i>Cluster kenmerk</i>	<i>Bijbehorende kenmerken</i>
❖ Goed leggen van causale verbanden	<ul style="list-style-type: none"> ❖ kan gemakkelijk (causale) verbanden en relaties leggen ❖ heeft de neiging om ideeën of dingen op een ongebruikelijke en niet voor de hand liggende manier te combineren ❖ kan gemakkelijk betekenissen begrijpen
❖ Makkelijk kunnen analyseren van problemen	<ul style="list-style-type: none"> ❖ kan snel problemen analyseren ❖ is vaardig in het toepassen van oplossingsmethoden in diverse situaties ❖ houdt vast in het oplossen van problemen ❖ is vindingrijk in oplossingsmethoden ❖ heeft plezier in het oplossen van problemen ❖ heeft eigen (verschillende) oplossingsmethoden ❖ kan goed omgaan met problemen: ziet snel wat relevant is en komt snel tot essentie
❖ Het maken van grote denksprongen	<ul style="list-style-type: none"> ❖ kan grote leerstappen maken ❖ kan grote denksprongen maken
❖ Voorkeur voor abstractie	<ul style="list-style-type: none"> ❖ kan goed abstract denken ❖ generaliseert van bijzonder naar algemeen ❖ overziet kennisgehelen ❖ is een productieve denker
❖ Hoge mate van zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> ❖ heeft weinig behoefte aan instructie ❖ wil dingen op eigen manier doen (bijvoorbeeld eigen manier van rekenen) ❖ wil zelf ontdekken ❖ is zelfstandig' ❖ toont initiatief ❖ neemt leiding ❖ is verantwoordelijk voor eigen handelen ❖ reflecteert op eigen handelen ❖ geeft de voorkeur aan zelfregulatie: besteedt soms wat meer tijd aan plannen, maar komt sneller tot besluitvorming ❖ wil zelf en kan grotendeels zelf benodigde kennis vergaren, onderzoeken, structureren en analyseren
❖ Brede of juist specifieke interesse/ hoge motivatie / veel energie	<ul style="list-style-type: none"> ❖ brede interessesvraagt eindeloos waarom ❖ heeft een hoge motivatie ❖ neemt geen genoegen met halve informatie /halve oplossingen ❖ heeft grote doorzettingsvermogen/ volharding ❖ is intrinsiek gemotiveerd ❖ is bereid moeilijke taken op te nemen ❖ is bereid om in eigen tijd verder te werken ❖ is snel betrokken op het werken heeft veel energie/ onvermoeibaar
❖ Creatief /origineel	<ul style="list-style-type: none"> ❖ maakt onverwachte zijsprongen ❖ is origineel ❖ is een intuïtieve denker ❖ heeft een hekel aan routine-taken ❖ heeft grote verbeeldingskracht ❖ interesse in experimenten en het dingen op andere manieren doen/ staat open voor nieuwe

<i>Cluster kenmerk</i>	<i>Bijbehorende kenmerken</i>
	ervaringen ❖ pakt zaken graag anders aan ❖ is creatief
❖ Perfectionistisch	❖ is perfectionistisch
❖ Apart gevoel voor humor	❖ heeft een apart gevoel voor humor ❖ groot gevoel voor humor
❖ Hoge mate van concentratie	❖ lange aandachtsspanne, volharding en intensieve concentratie ❖ is geconcentreerd ❖ kan zich op jonge leeftijd buitengewoon lang concentreren ❖ hoge mate van concentratie ❖ lange aandachtsspanningsboog met betrekking tot interessegebieden

Bijlage 3: Routekaart versnellen Kleuterbouw

ROUTEKAART VERSNELLEN (kleuterbouw)

leerlingen groep 1 die in oktober, november, december 5 jaar worden.

Deze kinderen starten in principe allemaal na de zomervakantie in groep 2

Kinderen waarvan blijkt, dat zij daar echt niet aan toe zijn en die nog iets verder moeten rijpen, kunnen in januari alsnog doorstromen naar groep 2. (door middel van goede dossiervorming moet dit worden besloten)

In de groepsconsultatie van **oktober/november** wordt dit definitief besloten door de leerkracht en de IB-er.

Daarna wordt het kenbaar gemaakt aan de ouder(s)/verzorger(s) in een apart gesprek.

Een periode van nauwkeurige observatie door de leerkracht volgt. Deze is gericht op de werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Vorderingen van de overige schoolprestaties worden ook nauwkeurig gevolgd en er vindt regelmatig overleg plaats tussen ouders en school.

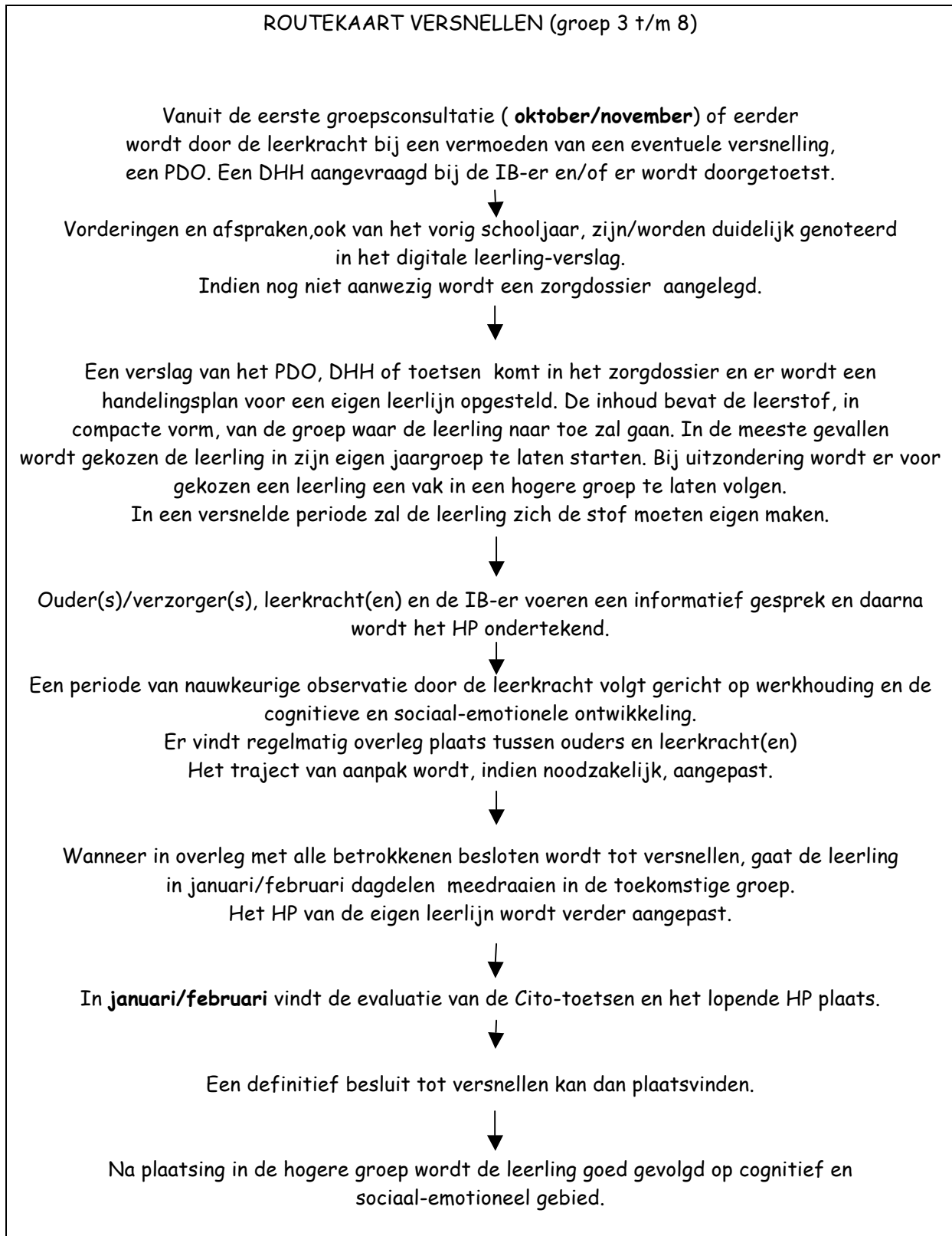

In de groepsconsultatie van **april** wordt met elkaar bekeken welke kinderen voor doorstroming naar groep 3 in aanmerking komen. Tevens wordt dan bekeken welke kinderen uit groep 1 bij de start van het volgende schooljaar direct in groep 2 beginnen.

Aan de hand van vorderingen, toetsgegevens en verdere dossiervorming, wordt uiterlijk in de maand **mei** definitief besloten of hetgeen in de groepsconsultatie is besloten, ook daadwerkelijk door kan gaan. Ouders worden apart uitgenodigd om de definitieve uitkomst met elkaar te bespreken.

Bijlage 4: Routekaart versnellen Groep 3 t/m 8

Bijlage 5: Overzicht uitdagende spellen (smartgames en Thinkfun)

Groep	Spellen tot de herfstvakantie	Spellen tot de kerstvakantie	Spellen tot de voorjaarsvakantie	Spellen tot de meivakantie	Spellen tot de zomervakantie
1/2 alle	Castle logic, Rush Hour jr, prince&dragon, camouflage North Pole, colourcode, Camelot, hide&seak pirates, hide&seak safari, camouflage north pole, cat & mouse, land & water, mummy mystery				
3a	cat & mouse zoologic chicken shuffle hoppers jr	cat & mouse zoologic chicken shuffle hoppers jr	h & s safari camouflage north pole road block oops	land & water camelot h & s pirates iq splash	clever castle prince & dragon rush hour tridio
3b	clever castle prince & dragon rush hour tridio	clever castle prince & dragon rush hour tridio	cat & mouse zoologic chicken shuffle hoppers jr	h & s safari camouflage north pole road block oops	land & water camelot h & s pirates iq splash
4a	land & water camelot h & s pirates iq splash	land & water camelot h & s pirates iq splash	clever castle prince & dragon rush hour tridio	cat & mouse zoologic chicken shuffle hoppers jr	h & s safari camouflage north pole road block oops
4b	h & s safari camouflage north pole road block oops	h & s safari camouflage north pole road block oops	land & water camelot h & s pirates iq splash	clever castle prince & dragon rush hour tridio	cat & mouse zoologic chicken shuffle hoppers jr
5a	serpentiles tantrix kayak cove (rivercrossing)	serpentiles tantrix kayak cove (rivercrossing)	cortex roadblock tridio antivirus	tip over peter's titanic airport	outta gas chocolate fix rush hour (hop)
5b	outta gas chocolate fix rush hour (hop)	outta gas chocolate fix rush hour (hop)	serpentiles tantrix kayak cove (rivercrossing)	cortex roadblock tridio antivirus	tip over peter's titanic airport
6a	tip over peter's titanic airport	tip over peter's titanic airport	outta gas chocolate fix rush hour (hop)	serpentiles tantrix kayak cove (rivercrossing)	cortex roadblock tridio antivirus
6b	cortex roadblock tridio antivirus	cortex roadblock tridio antivirus	tip over peter's titanic airport	outta gas chocolate fix rush hour (hop)	serpentiles tantrix kayak cove (rivercrossing)
7	rush hour Alcatraz treasure quest stormy seas	rush hour Alcatraz treasure quest stormy seas	tantrix airport titanic metroville	rush hour Alcatraz treasure quest stormy seas	tantrix airport titanic metroville
8 spektro	tantrix airport titanic metroville	tantrix airport titanic metroville	rush hour Alcatraz treasure quest stormy seas	tantrix airport titanic metroville	rush hour Alcatraz treasure quest stormy seas

Bijlage 6: Materialenoverzicht kopieermappen Meergetalenteerdheid:

Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Spel: Metaforms	Rekentoppers 4	Rekentoppers 5	Rekentoppers 6	Rekentoppers 7	Rekentoppers 8
Rekenmeesters 1	Taaltoppers 4	Taaltoppers 5	Taaltoppers 6	Taaltoppers 7	Taaltoppers 8
Ajodact Mini's 2 (lees en- rijm verhaaltjes)	Leeskrakers Mini	Leeskrakers Mini	Wie schrijft die blijft groep 5/6	Wie schrijft die blijft groep 7/8	Wie schrijft die blijft groep 7/8
Leeskrakers Mini	Rekendieren	Rekendieren	Detective Superdenkwerk 1 (leren omgaan met informatie)	Detective Superdenkwerk 2 (leren omgaan met informatie)	Detective Superdenkwerk 2 (leren omgaan met informatie)
	Somplex groep 4	Rekenlogica 2	Detective Superdenkwerk 3 (leren omgaan met informatie)	Detective Superdenkwerk 4 (leren omgaan met informatie)	Detective Superdenkwerk 4 (leren omgaan met informatie)
		Wie schrijft die blijft groep 5/6	Somplex groep 6	Somplex groep 7	Somplex groep 8
		Detective Superdenkwerk 1 (leren omgaan met informatie)	Somplextra deel 1A + 1B	Somplextra deel 2A + 2B	Somplextra deel 3A + 3B
		Detective Superdenkwerk 3 (leren omgaan met informatie)	Uitdaggers voor kids ***	Uitdaggers voor kids ****	Uitdaggers voor kids *****
		Somplex groep 5			
Plustaak 3/4 Taal en Lezen	Plustaak 4/5 Taal en Lezen	Plustaak 5/6 Taal	Plustaak6/7 Taal	Plustaak 7/8 Taal	Plustaak 8 Taal
Plustaak 3/4 Rekenen	Plustaak 4/5 Rekenen	Plustaak5/6 Rekenen	Plustaak6/7 Rekenen	Plustaak 7/8 Rekenen	Plustaak 8 Rekenen
Roosterfiguren 1	Roosterfiguren 1	Plustaak 5/6 Begrijpend Lezen	Plustaak 6/7 Begrijpend Lezen	Plustaak 7/8 Begrijpend Lezen	Plustaak 8 Begrijpend Lezen
Roosterfiguren 2	Roosterfiguren 2			32 Breinbrekers	

Bijlage 7: Projecten Meergetalenteerde/ (hoog)begaafde leerlingen:

- Kleuterbouw: * De ontdekkist - Drijven en zinken
-Magnetisme
-Wegen
-Geluid
- Middenbouw: ***Projectenballade**
*Mijn eigen wereld
- Bovenbouw: *Topklassers - Wiskunde deel 1, 2, 3
-Cultuur deel 1, 2, 3
-Wetenschap deel 1 en 2
- Vreemde talen deel 1 (Spaans), deel 2 (Frans), deel 3 (Duits)
- *Amsterdam, een reisgids maken
***Projectenballade**

Onderwerpen uit De Projectenballade:

In de Tuin	3,4	Menselijk Lichaam	5,6
Koraalrif	3,4	Snelle Machines	5,6
Oerwoud	3,4	Roofdieren uit de Zee	5,6,7,8
Strand	3,4	Mythische Figuren	5,6,7,8
Woestijn	3,4	Dinosaurussen	5,6,7,8
MiniMonsters (insecten)	4,5,6	Geld	5,6,7,8
De Oude Egyptenaren	4,5,6	Landen van de Wereld	4,5,6,7,8
Indianen	4,5,6	Mummies	5,6,7,8
De Romeinen	4,5,6	Haaien	6,7,8
Ridders & Jonkvrouwen	4,5,6	Columbus	7,8
Dieren van de Wereld	4,5,6	Bruggen	7,8